

Sygn. akt III KRS 15/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania P. F.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr [...] z dnia 10 grudnia 2015 r. w przedmiocie przekazania Ministrowi Sprawiedliwości wniosku o przeniesienie sędziego w stan spoczynku celem zajęcia stanowiska, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2016 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Sądownictwa uchwałą nr [...] z dnia 10 grudnia 2015 r., podjętą na podstawie art. 71 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 133, ze zm.), postanowiła przekazać Ministrowi Sprawiedliwości, celem zajęcia stanowiska, wniosek P. F. - sędziego Sądu Rejonowego w R. w przedmiocie przeniesienia go w stan spoczynku.

W uzasadnieniu tej uchwały Krajowa Rada Sądownictwa wyjaśniła, że Minister Sprawiedliwości, z uwagi na zniesienie Sądu Rejonowego w S., decyzją DSO- (...) z dnia 19 listopada 2012 r. przeniósł sędziego P. F. z dniem 1 stycznia 2013 r. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w R.

Od tej decyzji sędzia P. F. złożył odwołanie do Sądu Najwyższego, który wyrokiem z dnia 8 października 2015 r., III KRS 173/12, uchylił przedmiotową decyzję Ministra Sprawiedliwości. W uzasadnieniu swojego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że przepisy art. 75 § 2 pkt 1 i § 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, stanowiące podstawę wydania przez Ministra Sprawiedliwości zaskarżonej decyzji, są oczywiście sprzeczne z art. 180 ust. 5 w związku z art. 180 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 186 ust. 1 oraz w związku z art. 173 i art. 10 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Konsekwencją stwierdzonej niezgodności przywołanych przepisów ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych z wzorcami konstytucyjnymi było uznanie przez Sąd Najwyższy, że zaskarżona decyzja została wydana bez podstawy prawnej.

Sędzia P. F. pismem z dnia 13 października 2015 r. zwrócił się do Krajowej Rady Sądownictwa z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku, z uwagi na treść powołanego wyżej wyroku Sądu Najwyższego. Oświadczył ponadto, że do dnia złożenia wniosku Sąd Rejonowy w S. nie został przywrócony.

Wobec powyższego zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa na posiedzeniu w dniu 9 grudnia 2015 r. uznał, że wniosek sędziego P.F. o przeniesienie go w stan spoczynku w związku z likwidacją Sądu Rejonowego w S. należy, na podstawie art. 71 § 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, przekazać Ministrowi Sprawiedliwości jako podmiotowi uprawnionemu do jego złożenia.

Krajowa Rada Sądownictwa po zapoznaniu się ze zgromadzoną w niniejszej sprawie dokumentacją, dzieląc stanowisko zespołu członków Rady, postanowiła przekazać Ministrowi Sprawiedliwości, jako podmiotowi uprawnionemu, wniosek sędziego P. F. o przeniesienie go w stan spoczynku, celem zajęcia stanowiska, a uchwałę w tym przedmiocie podjęła jednogłośnie (13 głosów „za”).

Sędzia P. F. wniósł do Sądu Najwyższego odwołanie, w którym zaskarżył uchwałę Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia 10 grudnia 2015 r. w całości oraz wniósł o jej uchylenie i przeniesienie go w stan spoczynku.

W uzasadnieniu odwołania odwołujący się podniósł, że wobec tego, iż od dnia 8 października 2015 r. nie pełnił urzędu sędziego w żadnym sądzie, albowiem Minister Sprawiedliwości „przegrał sprawę przed Sądem Najwyższym”, wydając decyzję sprzeczną z Konstytucją, zgodnie z art. 180 ust. 5 Konstytucji RP, powinien zostać przeniesiony w stan spoczynku z urzędu.

Wobec tego, w dniu 13 października 2015 r. zwrócił się do Krajowej Rady Sądownictwa z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku, jednakże Rada zaskarżoną uchwałą postanowiła przekazać jego wniosek Ministrowi Sprawiedliwości celem zajęcia stanowiska w przedmiocie przeniesienia w stan spoczynku.

W opinii odwołującego się, uchwała Rady jest, wobec treści art. 180 ust. 5 Konstytucji RP, uchyleniem się od podjęcia decyzji i zaprzecza roli Krajowej Rady Sądownictwa jako strażnika niezawisłości sędziowskiej wynikającej z art. 186 Konstytucji, albowiem uzależnia jego sytuację od woli Ministra Sprawiedliwości.

Odwołujący wyjaśnił ponadto, że minister pismem z dnia (data owego pisma nie została oznaczona w odwołaniu) oświadczył, że nie wystąpi do KRS z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku.

Odwołujący się podkreślił też, że zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 Konstytucja jest najważniejszym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio. Przepis Konstytucji mówi, że wolno sędziego przenieść do innego sądu lub w stan spoczynku, a więc - zdaniem odwołującego się - skoro nie został on przeniesiony do innego sądu, to musi być przeniesiony w stan spoczynku, bo w innym razie przepisy Konstytucji będą nic nieznaczącymi zapisami.

Zdaniem odwołującego się, odesłanie wniosku do Ministra Sprawiedliwości sankcjonuje władztwo władzy wykonawczej nad sądowniczą i zaprzecza roli Krajowej Rady Sądownictwa jako strażnika niezawisłości sędziowskiej (art. 186 Konstytucji RP).

Krajowa Rada Sądownictwa w odpowiedzi na odwołanie wniosła o jego oddalenie w całości, powtarzając argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały.

Rada wyjaśniła również, że odwołujący się decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r., z dniem 1 stycznia 2016 r. został przeniesiony na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S. Natomiast pismem z dnia 15 stycznia 2016 r. Minister Sprawiedliwości poinformował Radę, że wobec przeniesienia sędziego P.F. ponownie na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S. nie korzysta z uprawnienia do wystąpienia w wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku, ponieważ nie zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 71 § 3 u.s.p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie Sąd Najwyższy stwierdza, że – zapewne wskutek oczywistej omyłki – w komparycji zaskarżonej uchwały została podana nieprawidłowa data uchwalenia ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (z dnia 21 sierpnia 1997 r. zamiast z dnia 27 lipca 2001 r.). Błąd ten jednak, zdaniem Sądu Najwyższego, pozostaje bez wpływu na ocenę prawidłowości owej uchwały, skoro właściwie oznaczono w niej numerację przepisu stanowiącego podstawę prawną rozstrzygnięcia oraz tytuł ustawy i miejsce jej publikacji.

Odnosząc się zaś do samego odwołania, Sąd Najwyższy uznaje, że jest ono nieuzasadnione.

Sytuacje i przyczyny, z powodu których sędzia przechodzi w stan spoczynku lub zostaje przeniesiony w stan spoczynku, zostały ściśle określone w ustawie zasadniczej. Wypada przy tym podkreślić, że w niniejszej sprawie nie chodzi o granicę wieku, po osiągnięciu której sędziowie przechodzą w stan spoczynku (art. 180 ust. 4 Konstytucji) ani o przeniesienie sędziego w stan spoczynku na skutek uniemożliwiających mu sprawowanie urzędu choroby lub utraty sił (art. 180 ust. 3 Konstytucji). Znaczenie w okolicznościach niniejszej sprawy ma wyłącznie regulacja, zgodnie z którą w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wolno sędziego przenieść do innego sądu lub w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia (art. 180 ust. 5 Konstytucji). Z tej regulacji

ustawy zasadniczej nie wynika jednak prawo sędziego do przejścia stan spoczynku na jego wniosek. Przeciwnie, wykładany z uwzględnieniem reguł językowych zwrot „wolno sędziego przenosić do innego sądu lub w stan spoczynku” wyraźnie wskazuje, że wniosek i decyzja w przypadku obu tych rozwiązań nie należą do sędziego, lecz do innych podmiotów, których ustawa zasadnicza wprost nie wymienia. Ponadto, ewentualne przeniesienie sędziego w stan spoczynku w sytuacjach określonych w art. 180 ust. 5 Konstytucji RP jest tylko jednym z alternatywnie przewidzianych środków, które mogą być w stosunku do niego zastosowane, przy czym ustawa zasadnicza wymienia go na drugim miejscu. Pierwszym wymienionym tam środkiem jest bowiem przeniesienie sędziego do innego sądu. Emanacją regulacji z art. 180 ust. 5 Konstytucji RP na gruncie ustawodawstwa zwykłego jest z kolei, odnoszący się do tych samych sytuacji, art. 71 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej p.u.s.p.), zgodnie z którym sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, jeżeli nie został przeniesiony do innego sądu. Również ten przepis nie daje sędziemu prawa do przejścia w stan spoczynku na jego wniosek w przypadku zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych. Przeciwnie, wprost wskazuje, że podmiotem, który może wystąpić z takim wnioskiem (jeżeli sędzia nie został przeniesiony do innego sądu), jest Minister Sprawiedliwości. Wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości przysługuje uprawnienie do wystąpienia do Krajowej Rady Sądownictwa z wnioskiem o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych (art. 71 § 1 w związku z art. 73 § 1 p.u.s.p.). O tym, kto jest uprawniony (legitymowany czynnie) do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie sędziego w stan spoczynku w takich sytuacjach, decyduje zatem przepis prawa materialnego, który z całą pewnością nie daje podstaw do przyjęcia, że w przypadku zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych sędzia może przejść w stan spoczynku na swój wniosek. Dlatego należy uznać, że odwołujący się niezasadnie twierdzi, iż prawo do takiego wniosku przysługuje mu na podstawie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP. Co już wyżej zostało wyjaśnione, ani ten przepis, ani też art. 71 § 3 p.u.s.p. nie dają bowiem sędziemu takiego uprawnienia.

Uprawnienia do wniesienia przez sędziego wniosku o przeniesienie go w stan spoczynku w sytuacjach określonych w art. 71 § 3 p.u.s.p. nie można także wywodzić z treści art. 73 § 1 p.u.s.p., zgodnie z którym w sprawach przeniesienia sędziego w stan spoczynku, o których mowa w art. 70 i 71, podejmuje decyzję Krajowa Rada Sądownictwa, na wniosek sędziego, kolegium właściwego sądu albo Ministra Sprawiedliwości. Instytucja przeniesienia sędziego w stan spoczynku jest bowiem w tej ustawie ściśle uregulowana, tak ze względu na przyczynę, jak również w odniesieniu do podmiotu, który jest uprawniony do złożenia wniosku o przeniesienie sędziego w stan spoczynku z określonej przyczyny. Poza sytuacją określoną w art. 69 § 2 p.u.s.p., która z oczywistych względów nie ma znaczenia w niniejszej sprawie, sędzia jest przy tym wymieniony jako podmiot legitymowany do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku, ale tylko wówczas, gdy z powodu choroby lub utraty sił został uznany przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1 i 2 p.u.s.p.). Z tej samej przyczyny, a także wtedy, gdy sędzia z powodu choroby lub płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie pełnił służby przez okres roku, podmiotem uprawnionym do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie sędziego w stan spoczynku jest z kolei kolegium właściwego sądu (art. 71 § 1 p.u.s.p.). Ten sam organ oraz Minister Sprawiedliwości są zaś (poza samym zainteresowanym sędzią) uprawnieni do wystąpienia z żądaniem poddania się przez sędziego badaniu lekarskiemu w celu oceny jego zdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich (art. 71 § 2 p.u.s.p.). Nie ma więc dowolności przyczyn i wniosków o przeniesienie sędziego w stan spoczynku. Konstatacja ta wynika również z reguły, że sędzia pełni służbę (sprawuje urząd) do osiągnięcia określonego wieku, kiedy przechodzi w stan spoczynku z mocy ustawy (art. 180 ust. 4 Konstytucji i art. 69 ustawy o p.u.s.p.). Uprawnione jest również stwierdzenie, że w przypadku przyczyn określonych w art. 180 ust. 5 Konstytucji i w art. 71 § 3 p.u.s.p. prawo sędziego do orzekania w jednym sądzie (w którym powierzono mu pełnienie urzędu) wcale nie jest bezwzględne. Wypada też podkreślić, iż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 27 marca 2013 r., K 27/12, wyjaśnił, że nieusuwalność i nieprzenoszalność sędziego nie mają charakteru absolutnego. Ochrona ta nie jest celem samym w sobie, lecz jest środkiem umożliwiającym

realizację konstytucyjnego prawa do sądu. Przeważa więc interes wymiaru sprawiedliwości, a nie interes indywidualny sędziego, co też nie budzi wątpliwości, skoro w przypadku zmian ustrojowych sądów sędzia nie ma indywidualnego uprawnienia (prawa) do przejścia w stan spoczynku.

Należy również stwierdzić, że zgodnie z art. 73 § 1 w związku z art. 71 § 3 p.u.s.p. podjęcie decyzji o przeniesieniu sędziego w stan spoczynku należy do wyłącznej kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa (por. art. 187 ust. 4 Konstytucji RP oraz art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r., o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz. U. Nr 126, poz. 714 ze zm. dalej ustawa o KRS). Stosownie do treści art. 73 § 2 u.s.p. oraz art. 44 ust. 1 ustawy o KRS, odwołanie do Sądu Najwyższego przysługuje natomiast od decyzji Krajowej Rady Sądownictwa. To nie Minister Sprawiedliwości jest zatem władny przenieść sędziego w stan spoczynku. Jedyną kompetencją, jaką przysługuje Ministrowi Sprawiedliwości w tym przedmiocie, to przewidziane w art. 71 § 3 u.s.p. uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem (do Krajowej Rady Sądownictwa) o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, która wszakże nie jest realizowana w formie decyzji, od której przysługiwałoby odwołanie, skoro przepisy Prawa o ustroju sądów powszechnych zarówno takiej decyzji, jak i odwołania od niej, w szczególności zaś do Sądu Najwyższego, nie przewidują. Żaden inny przepis tej ustawy nie nakazuje też Ministrowi Sprawiedliwości, aby w przypadku zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych był on zobowiązany do wystąpienia z wymienionym wnioskiem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2013 r., III KRS 154/13). Również w komentarzu do art. 71 p.u.s.p. zauważono, że w pierwszej kolejności Minister Sprawiedliwości powinien rozważać przeniesienie sędziego do innego sądu. Dopiero wówczas, gdyby okazało się, że jest to niemożliwe, sędzia ma zagwarantowane prawo do stanu spoczynku z pozostawieniem pełnego wynagrodzenia (por. Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz. red. A. Górski, LEX 2013).

Uwzględniając powyższe rozważania, Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że zaskarżona uchwała Krajowej Rady Sądownictwa w pełni odpowiada prawu. Jeśli bowiem odwołujący się nie jest uprawniony (legitymowany czynnie) do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku w sytuacji określonej w art. 71 §

3 p.u.s.p., a legitymację czynną w tym zakresie posiada wyłącznie Minister Sprawiedliwości, to Rada nie ma podstaw do merytorycznego rozpoznania wniosku sędziego, lecz winna taki wniosek przekazać Ministrowi Sprawiedliwości w celu umożliwienia mu skorzystania z regulacji określonych w powołanym przepisie. W sytuacji zaś, w której Minister Sprawiedliwości zajął już stanowisko i nie skorzystał z możliwości wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, Rada może, na podstawie art. 41 ustawy o KRS, umorzyć postępowanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 sierpnia 2013 r., III KRS 208/13, OSNP 2014 nr 7, poz. 108).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 44 ust. 3 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swojego wyroku.